

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 95

číslo: 49

6. prosince 2015

Cena: 8 Kč

Vánoční divadlo dětí a mládeže

Zveme vás srdečně na vánoční dramatizaci „Příběhy krále Davida a vánoční scéna“ na třetí neděli adventní 13. prosince od 15 h v ekumenické kapli Thomayerovy nemocnice (samostatná budova asi 150 m vlevo za vrátnicí) v Praze 4 - Krč.

Kaple je vytápěná, prostorná s jevištěm, bezbariérová, se sociálním zázemím, vhodná i pro rodiny s malými dětmi. Divadlo hrají děti a mladí z hodin náboženství ve školách a na faře náboženských obcí Praha 4 - Krč a Braník.

Dana Kalivodová

Jakoubci slaví 15. výročí

Komorní sbor Mistra Jakoubka ze Stříbra působí v tomto roce již 15. sezónu. Tradičně je možné slyšet v jeho podání nejstarší české a současně nejmladší české i zahraniční duchovní písně v domovském sboru Církve čsl. husitské Jakoubka ze Stříbra v Příbrami na Březových Horách, kde vznikl a nadále působí. Nežrídka vystupuje i v Praze a na dalších místech naší země a v zahraničí, naposledy v italském Meranu, v německé Kostnici a belgickém Liège (Lutychu).

Své patnáctiny oslavil sbor koncerty věnovanými 600. výročí M. J. Husa. Program pod názvem *K poctě Mistra Jan Husa*, sestavený z Husových a dalších dobových písní a z Husových textů, provedl v Děčíně a na Husitské teologické fakultě UK ve spolupráci s instrumentálně-vokálním sdružením Chairé pod vedením Josefa Krčka a s recitací Alfréda Strejčka a Jaroslava Achaba Haidlera. Červencová vystoupení se nesla rovněž ve jménu Husova 600. výročí. Sbor zpíval v Kostnici při bohoslužbách Církve čsl. husitské, při odhalení nové sochy Jana Husa a Jeronýma Pražského a následně i u Husova kamene v rámci Poutě Kostnice – Praha 2015. Stejně tak i v Praze v rámci Husovských slavností 2015 s ostatními sbory na Staroměstském náměstí i s dalšími sbory též v Betlémské kapli při slavnostních

Dokončení na str. 3

Můžeme být hrdí na svou církev

- reflexe konference o identitě ČČSH

Křesťanství prochází obdobím nejistoty, zvláště v českých zemích. Naše národní povaha byla skeptická již v minulosti a současná společnost a její úpadková mediální kultura nám, křesťanům, plíživě sebrala i poslední zbytky sebevědomí, které jsme si uchovali po dvou totalitách.

Jsem proto nesmírně rád, že jsem se zúčastnil 19. listopadu konference IDENTITA ČČSH na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Téma konference bylo navýsost aktuální a konference plně dostala naději, kterou do ní vkládala generální synoda duchovenstva ČČSH.

Pro nás duchovní z praxe, „dělníky teologie“ zahlcené praktickými problémy a neradostnou realitou, bylo zjevením otcovské slovo bratra profesora Zdeňka Kučery, emeritního děkana naší fakulty a zaslužilého kněze. Všichni jsme měli možnost uvidět v novém světle zaprášený poklad teologie ČČSH, kterého ochraně a rozvoji bratr profesor Zdeněk Kučera zasvětil život. Poklad teologie, která v mnoha ohledech předběhla svou dobu, a proto zůstala nepo-

Dokončení na str. 3

Další pětice zvonů v Hradci

V závěru letošního jubilejního roku 600. výročí mučednické smrti M. J. Husa a na počátku nového roku církevního vás všechny srdečně zveme na druhé adventní úterý 8. prosince v 18 hodin do Sboru kněze Ambrože v Hradci Králové na slavnostní uvedení a požehnání nových pěti zvonů pro Královéhradeckou koncertní zvonohru. Slavnostní obřad povede bratr patriarcha ThDr. Tomáš Butta, Th.D. společně s královéhradeckým biskupem Mgr. Pavlem Pechancem a místní farářkou Františkou Kláskovou a na varhany jej doprovodí náš nejlepší carillonér (zvonohrač) - hudební skladatel Radek Rejšek.

Zvon nesoucí jméno M. Jana Husa byl odlit jako jeden z prvních už před pěti lety, letos na jaře jsme slavnostně uváděli zvony se jmény Husových současníků a následovníků Jeronýma Pražského, Jakoubka ze Stříbra, Mikuláše z Drážďan, Mikuláše z Pelhřimova a Ambrože z Hradce, a nyní v závěru jubilejního roku to bude pětice zvonů pojmenovaná po dalších významných osobnostech

spjatých s husitstvím, kterými byli Jan Rokycana, Petr Payne, Jan Želivský, Václav Koranda a Jiří z Poděbrad. Patřili k různým proudům husitství od radikálních po umírněné a podobně i nyní budou zvony nesoucí jejich jména vytvářet mnohohlas hradecké zvonohry.

Tvůrcem zvonů je (stejně jako u předešlých) mistr zvonář Petr Rudolf Manoušek a touto pětici počet odli-

Přijď království tvé

Můj dům – můj hrad, můj život, moje jistoty... Ano, toho všeho chceme být majiteli a pokud možno neotřesitelně. Děláme pro to všechno. Proto se zajišťujeme, pojišťujeme, na všech stranách a vůči všem opevňujeme, hlavně aby hnízdo našeho života neohrozil vítr nejistoty a nezakryly ho mraky chmurných výhledů...

S tím počítají populisté všeho druhu a svá hnízda moci si zajišťují našim strachem a svými sliby či aspoň náznaky sdílení strachu a obav, do nichž ostatní s chutí uvádějí. To všechno v perspektivě, která má daleko k „zornému úhlu věčnosti“, jak o něm mluvil a psal Masaryk. Podívat se na dění kolem nás z tohoto úhlu znamená, že člověk ztratí iluzi jakékoli vlastní zajištěnosti a hledá jistotu jedinou, zakotvenou v důvěře ve Věčné. Neboť „všechno je jinak“. To on je „Skála věků“, on jediný trvá a trvá i ve své věrnosti. Uvědomme si jen, kolika režimy a změnami prošly životy našich rodičů a prarodičů...

Babička i dědeček se narodili za císaře pána, jejich útlé dětství zastínila první světová válka, mládí prožili v modernitě první republiky, začátky manželství už za světové krize, s rodinou pak přechali z Podkarpatské Rusi, sotva rozdýchali druhou světovou válku, byl tu režim komunistů... Když časem zemřeli, mohu totéž opakovat o rodičích, posunuto začátkem do časů první republiky a koncem až do režimu současného. Kolik jistot se v jejich životech zhroutilo? Kolik strachů a hrůz prožili a přežili? To se už nedozvím. Jen jedno si na jejich životech uvědomuji: Jistotu si nezajistíme sami. Naše jistota musí mít jiný základ než stavby hroučící se jakýmkoli dějinným „ze-

měřesením“. Jak tedy vystavím hnízdo svého života? Kde je ukotvím? Paradoxně nejlépe mu bude tam, kde se spíš než s jistotou počítá s ohrožením a otřesy. A přece bude **ukotveno v hlubině bezpečnosti** – tedy v tom, koho už tisíce let poznávají a vyznávají generace věřících. Na příkladech z jejich životů se zas můžeme ujistit o tom, že všemi hrůzami a otřesy dějin projde člověk nejlépe, když své bytí ukotví v Bohu a svůj život zaměří na **následování Krista**. Pak ani v těch nejhorších situacích nemusí ztratit pokoj v srdci.

Kolikrát jsem se v životě ptala, **na co že my křesťané (nejen v adventu) vlastně čekáme? O co se k Bohu modlíme? „Přijď království tvé...“ Neznamená to v podstatě konec světa? Logicky vzato – ANO!**

Jak to, že se křesťanství v historii spráhlo se světskou mocí? Jak ji mohlo uplatňovat (a leckde dodnes uplatňuje) dokonce v záležitostech církevních? Jak to, že svou jistotu postavilo na „jistotách“ lidských,

o nichž výše řečeno, jak jsou vratké? Pokud se ozve námitka: Co je císařovo, dejme císaři, pak mějme na paměti, že nemá jít o nic víc. Vždyť se tímto výrokem Ježíš mnil vykrotit ze lstivých úkladů zákoníků a neprohlašoval to za svůj program. Jemu šlo o to, dát Bohu, co je Boží. A Boží je celý svět. To se pěkně řekne, ale kde je to vidět? Kde v tomto světě vidíte Boha? Jeho zásahy? Ano, někdo tak svět a život kolem sebe vidí. Zato jiní ne. Jsme stále na hraně mezi **UŽ ANO A JEŠTĚ NE, TADY A TEĎ A V BOHU**. Jsme pořád na hraně – my křesťané. Tu hranu jistot a nejistot si máme uchovat a uvědomovat. Máme žít v tomto napětí. Jakkoli to dnes v Evropě vypadá napjaté a nejisté, prosba o příchod Božího království, jeho růst v našem životě a s bližními patří k našim základním jistotám. Ať už nyní či kdykoli v budoucnosti, ale vlastně stále znovu a právě do našeho života:

**PŘIJĎ, PANE JEŽÍŠ!
Jana Wienerová**

tých zvonů chystané zvonohry dosáhne 25, tedy poloviny z plánované padesátky. Chceme vás proto opět vyzvat k duchovní i finanční podpoře tohoto díla, které by mělo být v naší zemi první stabilní koncertní zvonohrou splňující mezinárodní standardy pro tento výjimečný nástroj. Svůj příspěvek můžete poslat na transparentní účet náboženské obce naší církve v Hradci Králové

č. 4862517001/5500 pod variabilním symbolem 329. Kdo by měl zájem věnovat celý zvon a mít na něm své věnování, ceny dalších pěti zvonů, které budou nyní následovat, se pohybují od 44.165 do 42.350 Kč, ale jsme a budeme vděční i za každý drobný dar – vždyť Bůh hledí k srdci. Zvony, které nyní přijdou na řadu, budou svými jmény připomínat další významnou duchovní tradici našich

dějin, kterou vytvářela Jednota bratrská: Petr Chelčický, Bratr Řehoř, Matěj z Kunvaldu, Tůma Přeloučský a Lukáš Pražský.

Na setkání s vámi při shromáždění naplněném Boží chválou i naší lidskou vděčností a radostí se těší

**Pavel Pechanec,
královéhradecký biskup
a Františka Klásková,
královéhradecká farářka**

Milý čtenáři, už sis objednal Český zápas na rok 2016?

Netradiční obraz svaté rodiny

Brzy začnou vánoční svátky a před námi se otevře tradiční obraz svaté rodiny. Ježíš, Marie, Josef. Budeme číst o Ježíšově vznešeném rodokmenu, jenž zahrnuje slavný Davidův rod, budeme sledovat divuplné okolnosti provázející Ježíšovo narození, v Matoušově evangeliu pak klanění mudrců, útěk rodiny před Herodem do Egypta i následný návrat a usazení v galilejském Nazaretu. To vše zprostředkovává vypravěči, kteří pro svou „cílovou skupinu“ již události líčí z perspektivy následného dění, očima víry... Chce-li čtenář Bible sledovat osudy členů naší rodiny dále, vidí, že evangelia již tolik informací nenabízejí. Ba co víc, jsou až překvapivě stručná. Očekávali bychom podrobnější zprávy o tom, jak Ježíš vyrůstal, jak jej přijímali jeho sourozenci, o čem spolu hovořili...

Markův spis, považovaný za nejstarší a tudíž nejméně nejpravděpodobnější, zdroj informací pro pisatele dalších synoptických evangelií, dokonce zcela vynechává Ježíšovo narození a rovnou nás seznamuje se křtem v Jordánu z rukou Jana Křtitele. Ba co víc, evangelium přináší obraz rodiny, který zdaleka není ideální: „Přišla jeho matka a jeho bratři. Stáli venku a vzkázali mu, aby k nim přišel.“ Stáli venku a vzkázali mu? Jeho nejbližší snad nebyli v kruhu kolem Krista? Ještě podivnější obraz rodiny pak vyvine, čteme-li o několik veršů dříve o tom, že když vešel do jistého domu, shromáždil se kolem něho zástup a přišli za ním jeho příbuzní, aby se ho zmocnili; „říkali totiž, že se pomátl“ (3,20) A to je téměř vše, co nám toto evangelium o vztahu Ježíše a jeho rodiny přináší - kromě zmínky o kázání v nazaretské synagoze, kde si lidé poslouchající Ježíše kladli otázku, odkud pramení jeho moc, a ptali se: „Což to není ten tesař, syn Mariin a bratr Jakubův, Josefův, Judův a Šimonův? A nejsou jeho sestry tady u nás?“ (6,3) V líčení Ježíšovy smrti pak vystupuje několik Marií - je pravděpodobné, že jedna z nich byla matkou Ježíšovou.

Ale zpět k verš 3,20, který z lidského či řečnického, psychologického hlediska viděno, může působit docela logicky. Příbuzný odešel z rodného domu. Kam přijde, působí pozdvižení a jeho počínání - uzdravování, vyhánění démonů i odlišný výklad zákona - nevráží sledují farizeové, kterým je trnem v oku. Je divné, že se o něj příbuzní bojí? Že ho raději prohlašují za pomateného? Snad rodina v Palestině okupované Římany již tenkrát, stejně jako později Ježíšovo blízké i širší okolí, vkládá do Ježíše zcela jiné naděje. Také dobrý důvod Ježíše odvést domů. Ale i zcela „přízemní“ důvody mohly Ježíšovy blízké nutit k tomu, přivést ho zpět. Jelikož se nikde nemluví o Ježíšově otci Josefovi, má se za to, že v té době byl již po smrti, což znamená, že rodina je bez živitele a prvorozený syn, který měl převzít otcovu tesařskou dílnu, místo toho odchází, toulá se krajem s hloučkem příznivců a na oznámení zástupu o tom, že venku na něj čeká rodina, odpovídá „Kdo je má matka a moji bratři?... Kdo činí vůli Boží, to je můj bratr, má sestra i má matka.“

Matka, Marie. Římskokatolická církev již obléká tuto bytost do nádherných rouch, vidí v ní spolu-vykupitelku, matku křesťanů, k níž se coby orodovnicí upínají prosby a modlitby...

Nahlížíme tedy do Ježíšova soukromí a vidíme ne zrovna dokonalý obraz rodiny. O harmonii a vzájemném pochopení nemůže být řeči. A víte, co je na tom všem krásné? Že je to reálné. Ta rodina nám nemusí být až zase tak vzdálená. Nežijte v ideálním vysněném světě, ale Bible nezastírá jisté napětí. A to je i náš svět. A víte, co je v textu také povzbudivé? Že mezi Ježíšovu rodinu se můžeme počítat i my. Vy i já. Stačí konat Boží vůli...

KB

(inspirováno promluvou evangelického kazatele v Zábřehu)

Z kazatelského plánu

Druhá neděle adventní

Činy Hospodinovy jsou velké, vyhledávané všemi, kdo zálibu v nich našli. ŽALM 111,2

První čtení: Báruk 5,1-9

Tužby adventní:

1. Abychom vstoupili do společenství s Kristem, který nás nepřichází soudit, ale naopak zachránit, modleme se k Hospodinu.
2. Abychom všichni byli připraveni na Kristův slavný příchod na konci věků, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

Bože všemohoucí, dej, ať se v srdci radujeme z narození tvého Syna. Prosíme tě, učiň si z nás ochotné nástroje jeho milosti! Svým svatým Duchem nás osviť, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení: Filipským 1,3-11

Evangelium: Lukáš 3,1-6

Verš k obětování: Žalm 128,1

Verše k požehnání: Matouš 3,3-11

Modlitba k požehnání:

Bože všemohoucí, děkujeme ti, žes nás občerstvil duchovním pokrmem a nápojem. Dej, ať v církvi i ve světě žijeme v pravdě, spravedlnosti a lásce tvého Syna, Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 203, 204, 158

Jeruzalém jako palimpsest Božské přítomnosti

Esej dr. Václava Cílka o Jeruzalému

Pokračování z minulého čísla

ZDI ALE STEJNĚ NAŘÍKAJÍ

Zdi nářků (Mur des Lamentations) se dnes říká Západní zeď, protože Izrael nepláče, neboť má samostatnost odhodlané slepice, která sdílí stejný kurník s liškou. Nechci na tomto místě vypisovat, co všechno jsem ve světě viděl, bylo toho fakt dost, ale Západní zeď a vlastně celý chrámový okrsek nelze přirovnat k ničemu. Přesně jako se píše, že každý člověk má dvě města – to vlastní a Jeruzalém.

Ke zdi nás neustále něco přitahuje, vracíme se ráno za úsvitu, večer při západu. U velkých kamenů na jihozápadním rohu se cítíme jako u Cheopsovy pyramidy. Zeď mírně ustupuje, takže plošina se směrem nahoru zužuje. Dodává jí to fyzicky i opticky stability a pevnosti. Každý kámen je obkroužen vytesanou bordurou kamenného lemu, takže vzniká kontrast mezi hrubším středem kamene a jeho pečlivým orámováním. Na většině míst je spodní lem o něco širší než ten horní, takže šířky kolísají mezi zhruba deseti a dvaceti centimetry. Není to náhoda, protože hloubka lemu je vždy stejná – 1,5 cm.

Spodní část Zdi pochází od krále Heroda a byla dokončena v době, kdy chlapec Josef, pěstoun Boží, bral rozum a Maria se ještě nenarodila. Ke zničení, vymazání chrámového okrsku došlo při „Válce židovské“ zhruba o sto let později. Funkci chrámu převzala zeď. Je to jediná vertikální 2D svatyně, jakou znám (výška 20 m a délka 80 m). První chrám byl postaven okolo roku tisíc před Kristem a zničen Babyloňany v roce 586 před

Kristem. Pak byl obnoven jako druhý chrám. O půl tisíciletí později velký král Herodes, požirač dětí, nechal rozšířit chrámový okrsek na dvojnásobek, takže má skoro na metr přesně rozměry pražského Karlova náměstí, což je ovšem koncept Karla IV.

Když byl Římany zničen druhý chrám, jeho zbytky byly naházeny dolů a zakryly původní město doby římské až patnácti metry sutí. Úroveň plošiny před Západní zdí tak spíše odpovídá římsko-byzantské vrstvě. Západní zeď ve skutečnosti pokračuje dalších 19 metrů do hloubky. Ano, ustrnul jsem, když jsem v archeologických tunelech ražených ještě v 19. století svobodným zednářem Charlesem Warrenem v letech spatřil řady dalších kamenů. Jste na úrovni piazzetty, pak se podíváte dolů a pod vašimi nohama běží zeď do daleké, temnočiré hlubiny.

Kolem zdi vyrostly domy, jeden na druhém se šplhaly ke slunci, takže brzy dosáhly výšky chrámové plošiny. Kdybychom domy odstranili a odebrali dvacet metrů sutí, tak bychom před sebou spatřili jednu z největších staveb světa. Podle denního světla by měnila barvu od krémové nažloutlé až po zlatou či narůžovělou. Neumím teď spočítat objem navršeného chrámového okrsku za Zdí, ale podle oka to je tak nejméně trojnásobek objemu Velké pyramidy. Z map Palestinského výzkumného fondu a pozic bran víme, kudy vedly staré cesty. Poutníci měli propočítanou trasu tak, aby města dosáhli před slunce západem. Přesně umíme odhadnout úhel pohledu i barvu světla. Vůbec se nedivím, že když poprvé spatřili Svaté Město, padali na kolena a plakali.

Pokračování příště

Jeruzalém na počátku 20. stol., foto Wikipedia

Nad Písmem

PŘIPRAVTE CESTU PÁNĚ...

L 3,1-6

Blaze každému, kdo se bojí Hospodina, kdo chodí po jeho stezkách.

Ž 128,1

Jan nás vyzývá k pokání. Když vidíme ty proudy běženců, valící se na Evropu, jak ji zaplavují, nás pro změnu zaplavuje děs. Kdo to je? Odkud přicházejí? Ženou je sem ohňostroje bomb a střel? Žene je davová psychóza? Dnes a denně se lidé ptají. Co se to děje? Proč se sem ti lidé hrnou? Proč ti lidé jdou? Ano – proč ti lidé jdou? Protože ztratili pocit bezpečí. Proto jdou. Hledají bezpečí. Máme činit pokání. Ti běženci jsou výzvou k našemu pokání. Volají nás k odvaze skočit do pokání. Jak? Představme si sebe na jejich místě. Nemají nic. Nic než to, co mají na sobě či co nesou v náručí. Jsou zcela vydáni na milost a nemilost osudu. Životu. Situaci. Nám. Bohu. Jsou to lidé na cestě. My všichni jsme lidé na cestě. Na cestě od zrodu ke smrti. Život je cesta a je na nás, čeho se na té cestě chytíme. Jestli posledního typu rodinného vozu či baráčku na konci obce, kde budeme budovat svou rodinnou existenci, či zahraniční studijní cesty, která nás posune profesně dál a výš – to je na každém z nás, čemu na té cestě dáme přednost, a tím určíme její směr. Oni jenom jdou. Jdou do neznáma, jdou do ztracena, možná, že do ztracena. Ale žijí. Jsou to jdoucí. My

– mnozí dlíme na jednom místě, obklopeni svými jistotami – a nežijeme. Jen si jistíme své jistoty.

Co je to pokání? Je to cesta ke změně způsobu života. K přiblížení se stezce Páně. Jít s Pánem. Pamatujete se na film v osmdesátých letech Gándhí? Jak on jde – sebere hůl a jde. Jde Indií odhodlán ji osvobodit a nemá nic než hůl a odvahu a víru, že to, co dělá, je to ono. A cestou se k němu přidávají další a další a jdou. Jistě, scéna je podbarvena adekvátně silnou hudbou, a tak je to takový zážitek nadosmrtní, už nelze zapomenout, jak Gándhí jde osvobodit Indii. Jde pro druhé. Jde s Bohem. Oprošťuje se od svých vlastních potřeb. /A autoři filmu si dali záležet, aby to bylo co nejvíc po pravdě./ O tom je pokání. Metanoia. Změna smýšlení. Změna celého člověka. Vydání se na cestu. Cestu v Kristu. To je vstup na jeho stezku. Stezku Páně. Jít pro druhé. To je naše pokání. A není podstatné, zda jsme bahnem jdoucí či v zahrádce s tújemi zasazení, nýbrž jak vnímáme svět, jak se v něm chceme projevat. Připravte cestu Páně – to je otevřít

bránu v sobě. Bránu bránění. Bránu děsu, strachu, pocitu bezmoci – otevřít se odvaze, otevřenosti, ochotě k lidskosti. Ne nadarmo jsme dostali jako starozákonní čtení Báruka /Báruk 5,6-7/: „Vyšly od tebe pěšky, odvrčeny nepřáteli, ale Bůh je k tobě přivede, obklopené slávou jako královský trůn. Bůh totiž uložil, aby byla snížena každá vysoká hora i odvěké pahorky, aby byly vyplněny propasti a země urovnána, aby Izrael bezpečně kráčel ve slávě Boží.“

Aby svět mohl být zachráněn, je třeba našeho pokání. Je třeba vrátit se k počátku. Nazí jsme na svět přišli a bez ničeho se budeme vracet do Boží náruče. Tak ať si to osvěžíme, jako když plody polije vodou. Zaskví se v celé kráse. My jsme plody Boží. Nechme se polít slzami pokání, které nás usvědčí z toho, na co všechno jsme si vsadili a co všechno opomněli, abychom žili tak, jak žijeme. Jako v těch ruských říkánkách: „Žili, byli, umřeli, pohodu spolu měli.“

To chceme? Nebo chceme raději bouřit a tmou – ale s Kristem za ruku?

Marta Silná

Bože - naučili jsme se bát. Bát se o sebe. Bát se o své věci. Bát se o své příští. Dej, ať poznáme a probudíme se: Bát se máme sebe. Jak daleko jsme od tebe utekli. Vrat' nás domů. Vrat' nás k sobě. O to prosíme. Amen.

Jakoubci slaví...

Dokončení ze str. 1

bohoslužbách. Zpíval i společně s pražskou Resonancí v rámci obnovené premiéry oratoria *Mistr Jan Hus* R. Pachmana, a to 1. 7. před vyprodaným Moravským divadlem v Olomouci a 6. 7. před patnáctitisícovým publikem v Praze. V říjnu uspořádal sbor již 12. festival pěveckých sborů Příbram a zúčastnil se zahájení otevření putovní výstavy *Stále živá historie* v belgickém Lutychu. Nyní právě natáčí své druhé CD, tentokrát vánoční, se zpěvy z Jistebnického kancionálu (1420) a dalších českých husitských kancionálů.

Můžeme být hrdí...

Dokončení ze str. 1

chopena. Až generační odstup nám umožňuje lépe reflektovat naši vlastní minulost na pozadí aktuálního směřování světové teologie. Naše vlastní minulost je však tradicí jenom na pozadí své minulosti, ke které se vztahovala ona sama. Odstránění „naší“ minulosti od „její“ minulosti je příčinou nepochopení jejich teologických výpovědí a „ulomením hrotů“ jemných nástrojů pojmového myšlení. Toto nepochopení nás mnohdy vedlo k záměně aktualizované, dobově podmíněné formy sdělení zvěsti evangelia za zvěst samotnou. Tím došlo ke lpění na formě, na kterou bylo nahlíženo jako na „naši tradiční“, ač byla ve své době vrcholně avantgardní a revoluční. Zárukou pro zachování a prohloubení naší vlastní identity byla i aktivní přítomnost žáka profesora Zdeňka Kučery a jeho pokračovatele bratra docenta Jiřího Vogela a dalších doktorů a doktorandů Husitské teologické fakulty, která nás ujistila o zajištění kontinuity naší teologie.

Děkuji i br. patriarchovi doktoru Tomáši Buttovi, že vnímá a zdůraznil význam této konference a podtrhl její i svojí osobní přítomností a svým vědeckým vkladem jako liturgika. Krásnou ukázkou jednoty církve byla i přítomnost většiny biskupského sboru i několika emeritních biskupů.

Poděkování patří všem zpěvákům sboru, tzv. „Jakoubkům“, za radostného ducha a obětavost a všem, s nimiž sbor nejen v tomto roce spolupracoval – zvláště Chairé a Josefu Krčkoví a Richardu Pachmanovi, všem, kteří sbor pozvali a hostili – zvláště v tomto roce náboženské obci Děčín, Husitské teologické fakultě UK, městu Kostnici, městu Lutych a tamní farnosti liberální protestantské církve, ale též městu Příbram, které sbor dlouhodobě finančně podporuje v jeho činnosti, a v neposlední řadě i náboženské obci Příbram-Březové Hory za možnost pravidelných zkoušek v domě farního úřadu a stále zázemí. Prosíme

o podporu a spolupráci i v nadcházejícím čase a těšíme se na setkání při dalších vystoupeních, která necht' jsou i nadále zdrojem radosti zpěváků i posluchačů.

Srdečně zveme na adventní koncert 15. 12. v chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí, kde sbor vystoupí při tradičním adventním benefičním koncertě Richarda Pachmana pro dětský domov ve Strančicích, a dále 26. 12. na tradiční Vánoční koncert ve Sboru v Příbrami na Březových Horách, kde sbor zakončí svou letošní 15. sezónu. Za Komorní sbor Mistra Jakoubka ze Stříbra sbormistryně Hana Tonzarová

Pavla Koláře základní otázku, jak starý je náš příběh a naše „teologie“? Je to sto let, nebo dva tisíce let? Na konferenci jsem si uvědomil nedostatečnou míru informovanosti, kterou jako duchovní máme o aktuální teologické práci Husitské teologické fakulty. Věřím, že v tento den došlo k hlubšímu prolnutí církve a fakulty. Je nutné si občas dát čas, zastavit se ve své práci, navštívit a vyslechnout toho druhého. Toto setkání bylo a věřím, že i bude, pro-

Jako drobný postřeh zmíním i detail, který krásně vyjádřil podstatu demokratičnosti naší církve a osobní pokory biskupského sboru. Biskupský sbor neseděl za předsednickým stolem, ale všichni biskupové naslouchali v zadních lavicích jako ostatní členové akademické obce. Přišli se poučit, a ne poroučet. To cítím jako záruku, že to, co bylo vyřčeno i naznačeno, najde svoji cestu jako otcovské naučení a povzbuzení pro celou církev.

I na straně fakulty bylo vidět, s jakou vážností k této konferenci přistupuje. Důkazem toho byla záštita ses. děkanky docentky Kamily Veverkové, která se neomezila na akademickou rovinu, ale vyvrcholila zvěstováním evangelia v pobožnosti. Stejně tak i účast emeritních děkanů a mnohých pedagogů.

Je povzbuzením pro všechny duchovní z praxe sledovat teologickou práci fakulty a její hluboký zájem o církve a její teologii i lásku k církvi. Pro nás je to výzva, abychom nepolevovali ve studiu a s hrdoostí, zalíbením a úctou se opět ponořili do inspirativního dědictví otců. Jistota a hloubka naší víry vyvěrá z teologie ČČSH, která navázala a posunula soubor teologií k světovému rozhledu. Musíme si však položit slovy doktora

jevem podstaty personalistické teologie, a to i v každodenních vztazích fakulty a církve.

Konference zahanbila nás všechny malomyslně a ukázala nám, že církve společně s fakultou dokážou vést kultivovanou a vědecky relevantní diskuzi o všech palčivých otázkách současné církve a světa.

To, že někdy mají naše diskuze pavlačovou úroveň, není dáno tématem nebo úrovní církve, ale jenom úrovní některých (hlasitých) jednotlivců.

Richard Ferčík

O Marii, matce Ježíše, nejen v Novém zákoně I.

MARIE A NOVÝ ZÁKON

V čase adventu a blížících se Vánoc nelze nezpomenout na Marii, matku Ježíšovu.

Díky evangelistům Matoušovi a Lukášovi je známo Ježíšovo narození z „panny“, o kterém se však evangelista Marek, apoštol Pavel či celá janovská tradice nikde nezmiňují a apoštol Pavel hovoří o Synu „zrozeném z ženy“ (Ga 4,4), kterého Bůh poslal, když nastala plnost času. Zatímco nejstarší ze synoptiků Marek neučiní ani narážku, která by panenské početí naznačovala, Matouš (1,18-25) s Lukášem (1,26-38), pišící zřejmě v osmdesátých letech prvního století, ukazují svým líčením, kým je Ježíš a jaký je jeho původ. V Matoušově podání je zmíněno, že Marie počala z Ducha svatého a Josef, syn Davidův, ji má těhotnou přijmout za svou manželku, což na příkaz anděla Hospodina učiní. Celá událost je vysvětlena

citací z Izajáše 7,14 („Hle, panna počne a porodí syna a dají mu jméno Immanuel...“), a je doplněna o informaci, že ji Josef „nepoznal“, dokud neporodila syna jménem Ježíš. Lukáš zmíní, že se jedná o pannu zasnoubenou s mužem jménem Josef z rodu Davidova, a uvede, že „dítě bude svaté a bude nazváno Syn Boží“. Jako kontrast ještě uvádí početí a narození Jana Křtitele (L 1,7.13.57), který se nenarodí prostě dívce-panně z galilejského Nazareta, ale Alžbětě, která je z „dcer Áronových“, a knězi Zachariášovi, jenž je však již stařec a manželka je rovněž pokročilého věku. V tomto příběhu o zázračném narození Jana Křtitele je vše v souladu s osudy patriarchů a významných postav starozákonních příběhů, kde pramáti jsou neplodné a potomka či vyvoleného nelze „vyprodukovat“ pouhými lidskými prostředky nebo snažením. Vše se děje až na Boží

pokyn a často ve věku, kdy už není ani teoretická naděje. Právě v takové situaci přichází milost Boží a po letech neplodnosti se rodí praotcové Izák (Gn 18,11-14), Ezau a Jákob (Gn 25,21), nazír Samson (Sd 13,3-5) nebo zcela mimořádný prorok, soudce i kněz Samuel (1 S 1,5.20).

U narození Jana Křtitele se vše děje podle dávného, „zažitého“ vzorce. Vyvolení a bezúhonně žijící staří manželé touží po potomku a nemožou ho mít. Náhle však zasáhne Bůh a na svět přichází postava ovlivňující tok dějin či události spjaté se záchranou a vedením Izraele.

U narození Ježíše je však i toto překonáno. Spasitel se nerodí neplodné ženě, ale panně!

V Lukášově optice přichází ten, který otevírá novou éru a je větší než samotný Jan Křtitel! Bůh vytváří cosi zcela nového a jeho království je blízko. Záhy to potvrdí (citací z Izaiáše)

Perličky z archivu

...Připomínáme si v této adventní době čas před narozením Ježíšovým, kdy národ židovský a s ním i jiné vzdělané národy toužily po světlonosi, uskutečňujících na zemi řád lásky a dobré vůle, pramenící v Bohu. Mesiáš a jeho družina byli očekáváni jako světlo národů, které by rozhánělo mraky mlhy, bránilo duším lidským v přístupu ke Slunci všech sluncí a které by pronikalo do žalářů, přinášející poselství o věčném životě pod ochranou nebeského Otce.

Prožijme v těchto nedělích, jež nás dělí od svátků vánočních, něco z nadějeplného očekávání těch věků, jež před Kristem čekaly na příchod Spasitele. Vždyť jsme mnozí vzdálenější Ježíšovi, než byli zbožní lidé před jeho narozením, třeba se nenazývali křesťany.

Mistr Bílek zpodobil nás v našem lidském údělu jako slepce, toužící prohlednouti. A vpravdě každý z nás obyčejných lidí jest slepec. Máme oči a nevidíme jimi do svého nitra. Patříme na oblohu a nevidíme za hvězdy. Po tisíciletích docházejí

k nám paprsky světla ze vzdálených hvězd a nezjevují nám naše lidství v pravém osvětlení. Přece však každý z nás může posilovat ve svém srdci touhu, aby i pro nás přišel Spasitel. Můžeme se přichystat, abychom jej přijali jako vzácného hosta, který by nás naučil pochopit tajemství příchodu Syna Božího z věčnosti na tento svět.

Budeme-li očekávat Spasitele v mocné touze, přijde mezi nás. Učiní z nás slepce lidi vidoucí, kteří okusí odlesk živé přítomnosti Boží ve svých životech.

V Spasitelovi přichází na svět Bůh sám. Na jeho příchod je možno se připravit jen pokáním a přisností k sobě samým. Obrácením srdcí vzhůru k Bohu, před svátečním úklidem vši nečistoty, nevrzivosti a zaviní ve svých srdcích, připravujeme cestu Páně. Jen z toho, co dobrého zasejeme ve svém československém adventu do vláčné půdy drahé otčiny, vzejdou tu nové květy náboženského jara... **F. M. Hník**
Z Českého zápasu 50/1935

i zbožný Simeon, prorokyně Anna (L 1,29-32.38) a ještě před narozením i současně těhotná Alžběta (L 1,39-45). Ve vyprávěních obou evangelistů je pozornost soustředěna na velikost toho, jenž se má narodit, nikoliv na oslavu Marie jako panny či dokonce Marie jako „navždy Panny“. Marii náleží to, že je „milostí zahrnutá“ (L 1,28.30), což není málo!

Mimořádnost situace je v textu silně zdůrazněna. Přesto Lukášovo ani Matoušovo vyprávění nepočítá s Ježíšovou preexistencí, avšak jejich christologie jde podstatně dále, než Markovo vyjádření Ježíšova vztahu k Bohu skrze sestoupení Ducha svatého při křtu. Konceptem preexistenčního Logos vystihuje v devadesátých letech Ježíšovu preexistenci evangelista Jan a vyjadřuje ji i apoštol Pavel, avšak není to pro něj v nesouladu s vyjádřeními o Ježíšově davidovském původu a narozením „z ženy“ (řecky *ek gynaikos*).

Co se týče samotného pojmu „panna“ (ř. *parthenos*), jenž je užít v L 1,27 a v septuagintní citaci Iz 7,14 u Mt 1,23, je patrné, že Septuaginta (řecký překlad Starého zákona) zde zúžila hebrejský pojem *almá* užítý v hebrejském znění Izajáše 7,14, který znamená „děvče“ či „mladou ženu“ na vdávání, do významu „panna“. V tomto smyslu „panna“ pak užívá pojem i Nový zákon, avšak vždy jen ve významu panenství *ante partum*. O tom, co je nazýváno *virginitas in partu*, tedy že samotný porod proběhl bez bolestí a jakékoliv tělesné újmy, Nový zákon neřká nic. Zprávy jsou naopak stručné – L 2,6-7; Mt 1,25. Význam je položen ne na porod sám, ale na jevy a slova, které ohlašují velikost narozeného syna Ježíše. Otázka, která byla v moderních dějinách mnohokrát položena, a nejen protestantskými (např. R. Bultmannem), ale i významnými katolickými biblisty (např. R. E. Brownem či J. A. Fitzmyerem), zda se v případě panenského početí Ježíše jedná o popis „historického faktu“ či o postupný vývoj christologie prvotní církve,

není z biblických textů snadno zodpověditelná. Výpovědi dalších novozákonních míst nejsou v této věci jednoznačné. V evangeliích máme texty (např. L 2,33.41.48-50), ve kterých Josef vystupuje jako rodič otec, bez zmínek, že se jedná o pěstouna, což však může znamenat, že Josef je otec jen z hlediska zákona. Na straně druhé je Ježíš nazýván „synem Marie“ (Mk 6,3), aniž by o Josefovi padla zmínka, což je označení nežidovské a snad i hanlivé, které ale může znamenat také to, že Josef je již dlouho po smrti a není okolí znám. Další texty (Mt 13,55-57; L 4,22) ukazují na to, že Ježíš je synem tesaře a má bratry Jakuba, Josefa, Šimona a Judu, a k tomu ještě sestry. V jiných textech (Mk 3,31-35) matka a jeho bratři Ježíše hledají, ale Ježíš před nimi dává přednost společenství těch, kdo „činí vůli Boží“ a táže se: „Kdo je má matka a moji bratři?“ Sama Marie je svědkem Ježíšova ukřižování a Ježíš ji oslovuje v Janově evangeliu „ženo“ (J 2,4; 19,26), tedy uctivě, avšak s určitým odstupem – s „Otcem“ nebeským má vztah těsnější. V Novém zákoně, jehož spisy vznikají ve druhé polovině prvního století (některé možná na samém počátku století druhého), není Marie uctívána, důraz je cele položen na Ježíšovo vystoupení a interpretaci jeho smrti a vzkříšení. V rané církvi však Marie, jako matka Ježíše, sehrávala zřejmě velmi významnou a aktivní roli, jako i celá Ježíšova rodina (Sk 1,14). V kontextu judaismu a jeruzalémského křesťanství před první válkou židovskou nemůže role Marie překročit dobové vnímání událostí a její roli plně vystihne označení matka Ježíše – Krista –, tedy toho, jenž prošel Božím soudem, jehož obět' Bůh přijal a v němž vzkříšení již začalo a záhy bude v jeho příchodu jako Syna člověka pokračovat dále. **Jiří Lukeš**

Na téma Magnificat pohovoří autor článku 2. prosince v budově ÚÚR v Praze-Dejvicích na exegeticko-dogmatickém semináři, na který vás srdečně zveme.

Zprávy

Poezie proti chaosu
v Karlíně

Poezie proti chaosu je název poetického matiné v karlínské náboženské obci, které se konalo v rámci celorepublikového 17. ročníku Dne poezie. Setkání literárních tvůrců probíhalo v sobotu 14. 11. od 14 do 19 hodin. Sešly se více než čtyři desítky básníků a diváků. Zastoupeni byli autoři z Pražského klubu spisovatelů, vedeného Olgou Nytrovou, ale i hosté mimopražští. Představili se např. Zita Malaniková z Brna, která obdržela Mobilovu cenu za poezii, a Petr Petříček z Hořovic, též nositel Mobilovy ceny. Z jižních Čech dorazil Tomáš Hájek. Mezi účinkujícími nescházely členky naší místní NO a Dialogu na cestě. Z Prahy 5 přijela triadevadesátiletá křesťanská básnička Helena Pechlátová, která sklídila všeobecný obdiv pro svou svěžest a paměť. Vlastní báseň přednesla i herečka Olga Schmidtová, které by mělo být za dva měsíce devadesát. Vícegenerační setkání bylo příjemné a diskuse o tvorbě a poezii pokračovaly i po skončení programu.

Olga Nytrová

Z ekumeny

Radio Proglas slaví 20 let

8. prosince roku 1995 byl spuštěn první vysílač Radia Proglas na Hostýně. Koncem listopadu jsme si toto úctyhodné jubileum mohli připomenout při setkání pracovníků, posluchačů, přátel, mediálních partnerů a spolupracovníků Proglasu v Brně v sídle rádia na Barvičově ulici. Za historii, současné i budoucí vysílání rádia přítomní společně poděkovali při mši svaté v kostele sv. Augustina na brněnském náměstí Míru. V prostorách Biskupského gymnázia v Brně, kde sídlí hlavní redakce Proglasu, bylo připraveno vystoupení zpěvačky Hany Ulrychové a brněnské skupiny Címbal Classic. Historii Proglasu přibližuje tematická výstava, která mapuje dvacet let života rádia. Proglas vznikl v Brně z iniciativy skupiny křesťanů v čele s katolickým knězem Mons. Martinem Holikem a s podporou brněnského biskupa i dalších ordinářů českých a moravských diecézí. Název Proglas odkazuje na nejstarší slovanskou literární památku. Předzpěv tohoto názvu složil svatý Cyril jako úvod k vlastnímu překladu čtyř evangelií do staroslověnštiny, který roku 863 přinesl spolu se svým bratrem Metodějem na Velkou Moravu.

Dle tiskového střediska ČBK

Redakce Českého zápasu gratuluje kolegům z Radia Proglas k jubileu a přeje mnoho dalších úspěchů v jejich záslužné práci.

JINÝ ADVENT

Již několik let vychází v Německu před začátkem adventu nástěnný kalendář velmi pěkných fotografií a vynikajících textů a podnětných myšlenek k tomu, aby adventní čas byl jiný. Proč by měl být adventní čas vlastně jiný? Pro lidi u nás začal být advent jiný zhruba před 26 lety, po listopadových událostech 1989. Lidé začali mít zájem o adventní věnce, adventní výstavy a koncerty. Nezůstalo však jen při tom. Brzy se roztrhl pytel s obchodnickým využitím nového příhodného času, kdy jsou lidé ochotni utrácet... Do adventního ztišení se naboural hluk, od konce listopadu začaly znít hlasitě vyhrávané (vyřvávané) koledy. Kde jsou ty adventní myšlenky, které pohládí po duši? Asi před 5 lety jsem zmiňovaný kalendář „Jiný advent“ náhodou objevila v evangelickém knihkupectví v Drážďanech. Běžné prolistování mne přesvědčilo, že stojí za to něco takového mít. Mnohá zamyšlení jsem přeložila, mimě zkrátila a upravila pro naše vnímání. Objevila se v Českém zápase a potěšila mnohého čtenáře. Od té doby jsem na tento kalendář nenarazila. Až letos... Můj dobrý známý při své návštěvě v polovině října mi jako hlavní dárek předal kalendář „Jiný advent“ 2015. Na obálce kalendáře „Jiný advent“ je zvláštní fotografie: na oranžovém podkladu oblohy zapadajícího slunce táhne po louce chlapec vozík, na kterém jako by vezl ono zapadající slunce. Tento obrázek autory fascinoval. Je vždycky důležité, z jakého úhlu pohledu k věcem a skutečnostem přistupujeme.

*Ještě táhneme za sebou
s námahou
termíny povinnosti strachy
naložené a nevyřešené
ti, kteří krácejí temnotou*

*uzří světlo veliké
otevrou své oči
pocítí ve svém srdci
novou zář
které můžeme jít naproti*

Některé příběhy v tomto kalendáři vypadají úplně obyčejně. Autoři však v nich vyjadřují svůj zvláštní úhel pohledu – pro ně to jsou klíčové okamžiky: něco se změnilo. A k přemýšlení a změně v čase adventu zvou i nás. Máte-li o takovéto podněty pro letošní advent zájem, obraťte se na mne. Ráda se s vámi podělím na adrese naina@seznam.cz **Alena Naimanová**

Nově vydané tituly

Vážené sestry, vážení bratři, ediční komise Diecézní rady PD, jejímž cílem je podporovat misijní, vědeckou a pedagogickou činnost diecéze, by ráda upozornila na nově vydané tituly, které by vám neměly uniknout. Těšit se můžete na publikace „Kompas pro život“ od Jana Kohouta, „Víra, láska, naděje“ od našeho patriarchy Tomáše Butty, „Omalovánky pro děti s obrázky Mistra Jana Husa“ od Anny Radové a v neposlední řadě na nově vydaný „Zpěvník křesťanských písní“. Tyto a další tituly vydané naší ediční komisí naleznete na stránkách Husova institutu teologických studií, kde máte možnost si je pohodlně zakoupit přímo z vašich domovů prostřednictvím našeho e-shopu: <http://hitspraha.cz/skripta-a-knihy.html>

Pěkné chvíle nejen při četbě přeje
Vladimíra Drdová,
tajemnice ediční komise PD ČČSH

Výstava betlémů na Smíchově

Zveme vás na výstavu betlémů, která proběhne v kostele naší církve v Praze 5 na Smíchově (Na

Václavce) od 29. listopadu do 3. ledna od 15 do 17 hodin. Vstupné dobrovolné – výtěžek bude použit na opravu kostela. **JŽ**

Knihy kacířů se mají číst

Hlásil se Jan Hus vědomě k tradici kacířských buřičů, jak se zdá napovídat titul knížky „Knihy kacířů se

Vyhledávací řízení na pozici přednosty/přednostky
organizačně-ekonomického odboru úřadu ústřední rady ČČSH

Církev československá husitská hledá přednostu/přednostku organizačně-ekonomického odboru úřadu ústřední rady.

- **Kvalifikační předpoklady:**
VŠ vzdělání - ekonomické nebo právnícké; praxe, organizační schopnosti, manažerské dovednosti; členství v ČČSH.
- **Nabízíme:**
služební poměr v ČČSH, možnost i částečného úvazku, minimálně však 0,75. Předpokládáný nástup od února 2016.

Žádost s životopisem zašlete do 21. 12. 2015 na adresu Církev československá husitská, personální oddělení, Wuchterlova 5, 160 00 Praha 6; nebo mailem na adresu personalistika@ccsh.cz.

Předvánoční povídaní

Ekologická sekce ČKA zve k předvánočnímu popovídání s ohlednutím za činnost v r. 2015 a výhledem do r. 2016, k němuž se sejdem 8. prosince v 17.30 hodin v knihovně ČKA pražského kláštera Emauzy. **JNe**

„mají číst“? Anebo je skutečnost, jež vysvětluje z jejího textu, nejen složitější, ale také sympatičtější? Na tuto otázku můžete najít odpověď ve stejnojmenném, dosud nepřeloženém Husově spisku, vydaném v nakladatelství Kalich. Z latinského originálu jej poprvé přeložil a doprovodným slovem opatřil historik Martin Wernisch.

Doc. Wernisch je vedoucím katedry historické teologie/církevních dějin na ETF UK. Specializuje se na reformační epochu. Knihu o rozsahu 96 stran získáte za 130 Kč, v e-kalichu za 111 Kč. **red**

Vánoční zvěst s poezií a hudbou

V úterním adventním odpolední vám básničky a básníci – převážně členové Obce spisovatelů a Dialogu na cestě – nabídnou svou adventní a vánoční poezii. Součástí programu je i hudební překvapení. V útulném karlínském prostředí vás bude čekat vánoční výzdoba a malé pohoštění; potěšíte nás, když se na něm budete i vy podílet drobnou ochutnávkou vlastního cukroví. Program našeho matiné bude tentokrát delší a po jeho skončení ještě chvíli posedíme a vychutnáme si sváteční chvíle. Pořad v rámci „Setkání třetího věku“ pořádá 15. 12. v 15 hodin v Praze 8 Karlíně NO Karlín a Dialog na cestě ve spolupráci s MČ Praha 8. **ON**

PRO DĚTI A MLÁDEŽ

JAN KŘTITEL

Tentokrát je vaším úkolem hledat rozdíly mezi dvěma obrázky. Aby to nebylo tak těžké, rozdíly jsou jen tři.

(Řešení z čísla 48: Napřimte se, vaše vykoupení je blízko.)

Jana Krajčříková

Vhodný dárek
pod stromeček

**Nevíte, co nadělit bližním k Vánocům?
Objednejte jim**

**celoroční předplatné
týdeníku Český zápas na rok 2016
s „Vánočním dárkovým poukazem“.**

Objednávku je třeba smluvit a zaslat a předplatné uhradit nejpozději do pondělí 14. prosince. Uvádějte Vaše data, coby plátce (vč. adresy, na kterou zašleme „Vánoční dárkový poukaz“, potvrzující předplatné), i data (vč. adresy) obdarovaného, na jehož adresu bude týdeník po Novém roce zaslán.

Objednávat můžete na e-mailu:

frantisek.brynych@ccsh.cz

nebo na tel.: 220 398 117

s uvedením hesla „Vánoční dárkový poukaz“.

Nabídku můžete šířit ve Vaší náboženské obci i mimo ni. Český zápas (vč. starších čísel) můžete objednávat i v průběhu celého roku, ovšem již bez „Vánočního dárkového poukazu“.

Cena předplatného týdeníku na celý rok 2016 je 440 Kč.

